СОВЕТ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ И НАДЗОР НА РЕВИЗИЈАТА
НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
KËSHILLI PËR AVANSIM DHE MBIKËQYRJE TË REVIZIONIT
NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT
Бр. 03-244/2
26.07. 2022 год.

Годишен план за проценка на ризици од корупција во Советот за унапредување и надзор на ревизијата на Република Северна Македонија за 2022 година

Спречување на корупција, на сите нивоа е клуч за успеашна антикорупциска политика, но и обврска на државите кои произлегуваат од Конвенцијата на Обединети нации против корупцијата и соодветните документи на Советот за европа на Европската Унија.

Интегритетот и корупцијата се две спротивставени појави. Корупцијата во смисла на Законот за спречување на корупција, се подразбира "искористување на функцијата, јавно овластување, службената должност или положба за остварување на каква и да било корист за себе или друг" односно секое коруптивно дејство претставува кршење на интегритетот. Интегритетот пак, од друга страна претставува квалитет на дејствување во согласност со општоприфатените морални вредности и норми во корист на јавниот интерес.

Советот за унапредување и надзор на ревизијата на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: **Советот**), почитувајќи ги начелата за законитост, ефикасност, ефективност, сервисна ориентација, а ставајќи акцент на јакнење на интегритетот на вработените, нивната стручност и компетентност, важи за Советот кај кој приоритет е јавниот интерес. Истиот, претставува мотив за создавање на неколку механизми за справување со корупција.

Годишниот план за спречување на корупција во Советот е дизајниран да се дејствува првенствено превентивно што подразбира намалување на ризиците за корупција преку зајакнување на регулативата, јакнење на функционалноста на институциите на системот и враќање на довербата во него, јакнење на свеста и вклучување на граѓанското општество и јавноста во антикорупциски напори. Годишниот план е заснован на реални процеси и цели кои резултираат со континуирано намалување на корупција, а нејзината имплементација ќе испрати силна порака до македонското општество дека борбата против корупција конечно се остварува.

Со оглед на ризиците кои се наметнуваат од областа на корупцијата, Советот има потреба од дефинирани алатки и механизми со кои ќе ги заштити внатрешните процеси и постапки. Во рамки на надлежноста и делокругот на Работење засега не се идентификувани фактори кои го отежнуваат функционирањето на Советот. Сепак, долгорочно, Советот изготвува антикорупциски план кој го адаптира и наметнува како обврска и за вработените и за граѓаните, како круцијална алка во целиот процес.

Проценка кон ризиците од корупција

Корупцијата се манифестира низ разни форми и на толку софистициран начин, што само професионалци можат да ја препознаат. Од овие причини, корупцијата претставува многу комплициран проблем што нужно бара од земјите и

од меѓународната заедница во целина да изградат подобри и поефикасни методи и инструменти за нејзино сузбивање.

Проценката кон ризиците од корупција е првиот и клучниот чекор од процесот на подготовка на Годишниот план за спречување на корупцијата во Советот. При проценката е користено макро гледиште, односно направена е анализа на факторите на ризици на системот како целина. Врз основа на направена анализа во рамки на организациските единици во Советот, постојат повеќе области каде што е можна појава на корупција. Главен акцент во антикорупцискиот план е ставен на вработените и раководството. Преку јакнење на нивниот професионален и личен интегритет од нив се очекува да ги извршуваат професионално задачите, согласно законите, прописите и интерните процеси и со тоа смело да се спротивстават на корупцијата. За континуитет при детектирањето на ризици и нивно справување, управувањето со ризиците потребно да стане составен дел од деловното планирање на Советот и на извршувањето на нејзините надлежности. Истовремено, управувањето со ризиците треба да стане дел од секојдневната култура на однесување на менаџментот и на сите вработени во Советот.

Причини, услови и фактори за овозможување корупција

Теоретски, доколку некој од вработените или раководството свесно ги злоупотребува својата службена положба и овластувања за директно или индиректно понудена, дадена, ветена, побарана, прифатена или очекувана корист материјална или нематеријална или друга придобивка за себе или некој друг, станува збор за корупција. Праксата досега покажува дека вработените во Советот ги почитуваат начелата на законитост, интегритет, јавност, заштита и одговорност, што е индикатор дека службениците може да препознаат и да се справат со можноста за пробивање на корупцијата во делокругот на работењето.

Воспоставување на алатки и контролни механизми за надминување на детектираните ризични области

Корупцијата е забрането однесување кое ја загрозува демократијата и владеењето на правото, па затоа е потребно колку е можно повеќе индивидуите и институциите да работат на нејзино спречување. За да се намалат негативните последици кои настануваат од корупцијата, тенденција на Советот е да се воспостави цврста политика за борба против корупцијата, заради заштита на граѓаните и државата, а особено заради воспоставување и почитување на владеењето на правото. Како алатки и механизми за надминување на детектираните ризични области, Советот ги има:

1. Почитување на Уставот и законите,
2. Почитување на антикорупциска политика и политика на интегритет,

3. Почитување на Кодексот на административните службеници,
4. Повисок степен на почитување на законската регулатива,
5. Меѓуинституционална соработка во борбата против корупција и криминал,
6. Спроведување проценка за ризик од појава на корупција на работните места,
7. Почитување на начелата на стручност и компетентност при селекција на кандидатите за вработување,
8. Јакнење на свеста и едуцирање на вработените за можностите за корупција;
9. Јакнење на довербата на граѓаните и мотивирање да пријавата корупција,
10. Зајакната контрола и надзор на јавните набавки,
11. Зајакната контрола и надзор врз постапките за издавање лиценци за Овластени ревизори, лиценци за Овластени ревизори – трговци поединци, и лиценци за Друштва за ревизија.
12. Јакнење на принципите на отчетност и транспарентност во работење на Советот,
13. Овозможување слободен пристап на информации од јавен карактер,
14. Почитување на роковите за решавање на предмети од надлежност на Советот,
15. Преземање на дисциплински мерки против лица кои се однесуваат коруптивно, недозволиво, незаконито и неетички

Јакнење на капацитетите на институциите со особен акцент на јакнење на интегритетот на вработените

Степенот на одговорност за брз одзив и максимизирање на ефикасноста за давање на услугите во голема мера влијае на јакнење на капацитетите на институциите. Акцент во спротивставувањето со корупцијата во голема мера има и интегритетот на вработените. Под интегритет се подразбира подготвеноста на поединецот да препознае и одлучно да се спротивстави во некоја незаконска, неморална или нечесна ситуација. Под поимот „интегритет“ се подразбира и законито, независно, непристрасно, етичко, одговорно и транспарентно вршење работи со кои службените лица го чуваат својот углед и угледот на институцијата.

Со обезбедување на повеќе едукации, обуки и со почитување на законските норми, службениците ќе можат соодветно да одговорат на сите предизвици кои може да произлезат од корупцијата.

Справување на институцијата со корупцијата ќе започне со испраќање на јасна порака до сите дека корупцијата нема да остане несанкционирана и ќе се води според следните 5 законски принципи: принцип на законитост, принцип на интегритет, принцип на еднаквост, принцип на јавност и принцип на заштита и одговорност.

Навремено постапување во врска со остварување на потребните услуги кон правни и физички лица

Согласно начелото на сервисна ориентација, според Законот за општата управна постапка, службеникот е должен и сервисно ориентиран кон остварувањето на правата и интересите на странките. Советот веќе подолг временски период важи за институција која навремено одговара на доставените барања, успешно и навремено постапува при спроведувањето на постапките, притоа почитувајќи ги законски утврдените временски рокови. Досега, праксата покажува дека доколку не постои некомплетно доставена документација или суштинска пречка во смисла на постоењето услови за остварување на правата на граѓаните, службениците транспарентно, навремено и одговорно ги изготвуваат и донесуваат актите потребни за остварување на правата и интересите на граѓаните.

Почитување на законските прописи, Кодексот за етичко однесување и Кодексот за административни службеници

Правната рамка е основа за пренесување на минималните задолжителни стандарди и принципи на однесување на секој административен службеник. Законите и прописите би можеле да ги утврдат фундаменталните вредности на административната служба и треба да ја обезбедат рамката за упатување, истражување, дисциплинска постапка и за гонење. Треба да постојат јасни правила со кои ќе се дефинираат етичките стандарди што ќе го раководат однесувањето на административните службеници во контактите со јавниот сектор, на пример во врска со условите за јавните набавки, обезбедувањето услуги однадвор или за вработувањето во јавниот сектор. Зголемувањето на интеракцијата меѓу јавниот и приватниот сектор налага поголемо внимание да им се посвети на вредностите на јавната служба, а од надворешните партнери да се бара да ги почитуваат тие вредности. Вработените се раководат според однесувањето на своите претпоставени. Оттука, од суштествено значење е секој обид за намалување на корупцијата да биде предводен од највисоките функционери, кои отворено ќе ја искажат својата поддршка на кампањата.

Зајакнување на довербата на граѓаните кон институциите и мотивирање да пријават корупција

Круцијална алатка во намалувањето на борбата против корупцијата е мотивацијата на граѓаните да пријават корупција. Одлуката на граѓаните да се спротивстават на ситуација во која за да ги остварат нивните права се „принудени“ да ги „наградуваат“ службениците надвор од нивната службена должност е првиот чекор во овој процес. Советот има определено лице за пријавување на корупција.

Во таа смисла, граѓаните се охрабруваат да ги пријавуваат сите такви незаконски постапувања доколку постојат. Неопходно е да постои доверба во институциите со оглед дека законите ги регулираат сите постапки, активности и дејствија. Секое прекршување на Законот треба да има соодветна санкција како последица, без разлика дали станува збор за Функционер, Раководител или административен службеник со пониско звање.

Зајакната контрола и надзор на Јавните набавки

Постапките за јавни набавки во целост се спроведуваат преку електронскиот систем за јавни набавки и истите се транспарентни, како и јавно достапни за јавноста. Договорите се објавуваат на веб страната на Советот.

Точно и прецизно да се врши планирање на постапките за јавни набавки и навремено во законскиот утврден рок.

Службеното лице не смее да врши незаконско влијание во постапката за јавна набавка. Системот за јавни набавки и неговото спроведување се темелат врз начелата на слободно движење на стоките, слобода на основање, слобода за обезбедување на услуги, како и начелата на економичност, ефикасност, конкуренција помеѓу економските оператори, транспарентност, еднаков третман на економските оператори и сразмерност.

Професионална едукација на вработените преку одржување на обуки за надградба на знаењето, обуки за практична примена на законот за јавни набавки и обуки за антикорупција.

Јакнење на алатките за отчетност и транспарентност во работењето на Советот

Советот согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер во целост ги спроведува и применува сите алатки кои се предвидени со цел отчетност и транспарентност во работењето. Еден од клучните аспекти во превенцијата и борбата против корупција е транспарентното и ефективното работење на институциите, особено од аспект на давањето услуги кон граѓаните, што треба да вклучува систем на општествена отчетност. Овој систем овозможува ефективно ангажирање на граѓанското општество, приватниот сектор и на медиумите во дијалог и вршење надзор на фискалното и административното работење на институциите и испорака на услугите од страна на централните институции и единиците на локална самоуправа. Клучна улога во овој процес има невладиниот сектор кој преку разни алатки на општествена одговорност треба да изгради партнерски однос со јавниот сектор со заедничка цел негово потранспарентно и поефикасно работење, како и поквалитетно давање на услуги

кон граѓаните. Како алатки на општествена отчетност се дефинираат сите оние што овозможуваат двонасочна комуникација помеѓу јавниот сектор и граѓанинот, преку отворање простор за поголема партиципација и заедничко донесување одлуки по прашања кои го засегаат обичниот граѓанин. Со тоа не само што ќе се зголеми отвореноста и отчетноста туку ќе се намалат потенцијалните ризици од корупција.

Претседател на Советот
Александар Наумоски